

‘Blaming’ de patiënt
of
begrijpen van de enscenering?

Sylvia Janson

Programma

- Lezing 40 min
 - Onbewuste communicatie
 - Overdracht
 - Tegenoverdracht
 - Szenisches Verstaan
- Discussie 20 min
- Workshop 15 min

Onbewuste communicatie

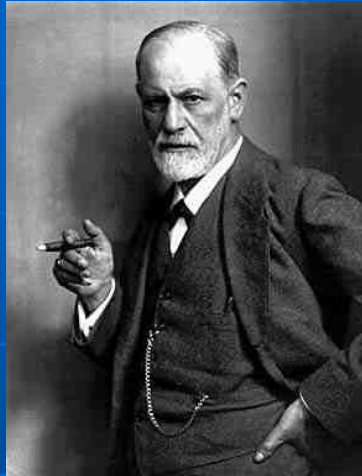
Subliminale perceptie

- dromen, fantasieën

■ Verbaal

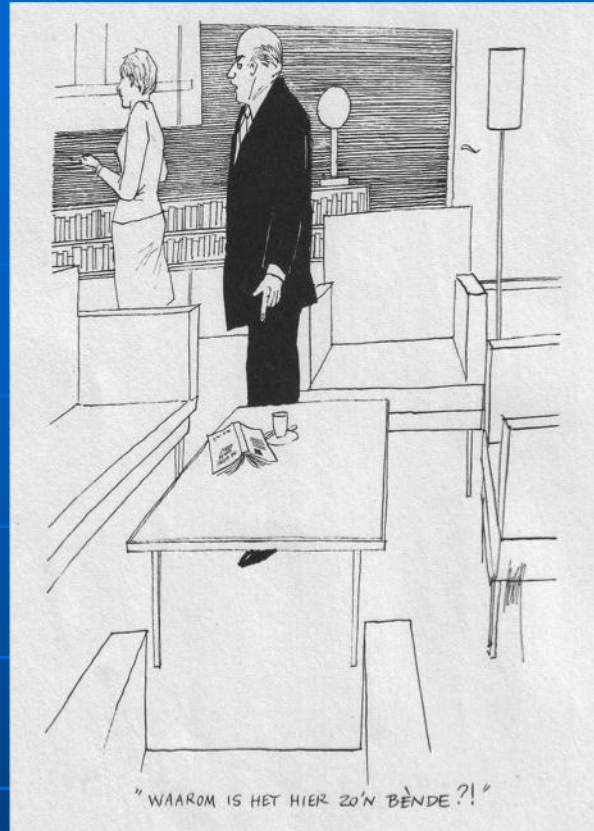
■ Nonbaal

- Lichamelijke bewegingen, stiltes, gezichtsuitdrukkingen₃

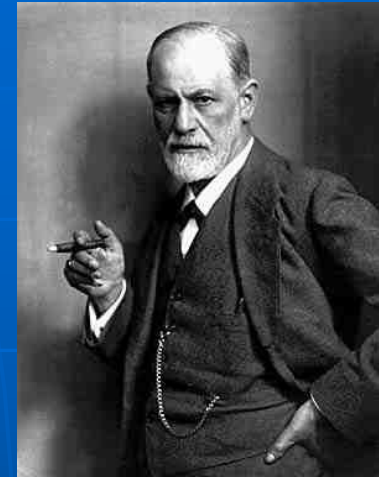

Sigmund Freud
1865-1939

Overdracht

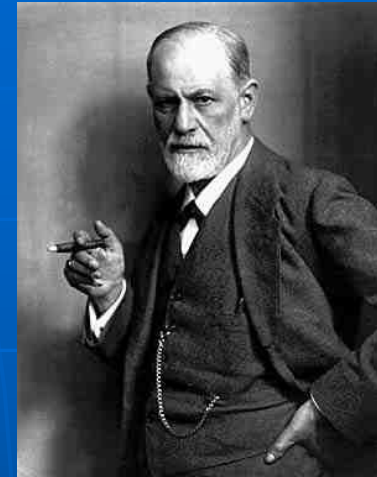

'Waarom is het zo'n bende hier?'

Overdracht

Gevoelens, fantasieën, gedachten, gedragingen
toegeschreven aan psychotherapeut, maar
komend uit verleden van patiënt

Overdracht

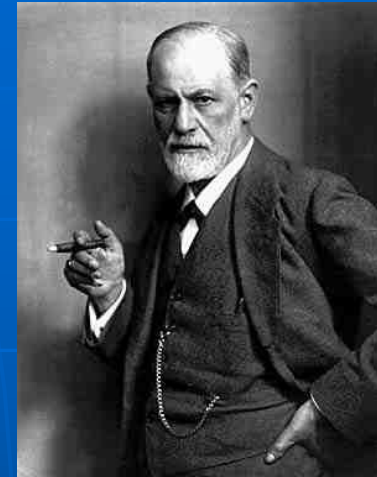
Hechtingsfiguren:

moeder

vader

broertjes, zusjes

klasgenootjes, buurman, partner etc.

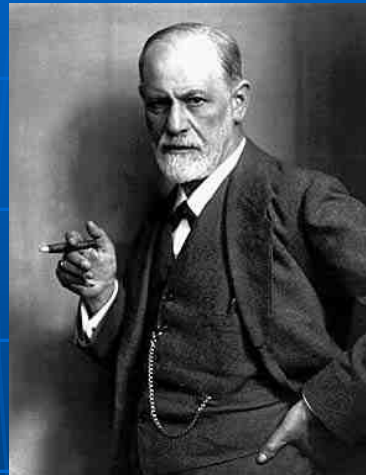

Overdracht

Representaties:

- werkelijke ervaringen
- fantasieën

Overdracht is dus geen exacte herhaling!

Paula Heimann
1899-1982

Tegenoverdracht

Tegenoverdracht

- Tegenoverdrachts-*ervaringen*

gevoelens, sensaties, fantasieën, gedachten

- Tegenoverdrachts-*gedragingen*

Tegenoverdracht

- Reacties gerelateerd aan psychotherapeut:
problemen, gevoeligheden psychotherapeut
- Reacties gerelateerd aan patiënt

Alle reacties van psychotherapeut op patiënt

Paula Heimann, 1950

■ Tegenoverdracht zoveel mogelijk uitsluiten

- gevoeligheden van psychotherapeut verstoren behandeling

■ Tegenoverdracht is onvermijdelijk

- psychotherapeut moet zich *laten* beïnvloeden
- cave: leertherapie, leeranalyse, intervisie
- tegenoverdrachtsbelevingen, -gedragingen serieus nemen!

Tegenoverdracht is bron van informatie

Szenisches Verstehen

- **Enactment:** patiënt *en* psychotherapeut

Ted Jacobs, 1986

Tegenoverdracht uit zich ook in stiltes, passiviteit en subtiele reacties

- **Enscenering**

- **Szenisches Verstehen:** onbewuste enscenering

Hermann Argelander, Alfred Lorenzer, 1970

szenisches Verstehen

de 'methode'

- Psychotherapeut open empathische aanwezige houding naar *patiënt* en wacht af
 - stemt zich af op *gevoelens, belevingen* patiënt
 - stemt zich af op *wat* patiënt vertelt
 - stemt zich af op patiënt als *persoon*

szenisches Verstehen

de 'methode'

- Psychotherapeut open empathische aanwezige houding naar *zichzelf*
 - *eigen* belevingen, gedragingen herkennen
 - *eigen* belevingen, gedragingen begrijpen
- Overdrachts-tegenoverdrachtsrelatie begrijpen

szenisches Verstehen

de 'methode'

Houding psychotherapeut

■ Volgend

- zo weinig mogelijk vragen stellen
- zo weinig mogelijk patiënt beknotten in gedragingen

■ Vasthouden aan setting, afwijkingen geven informatie

szenisches Verstehen

de 'methode'

- Je laten betrekken in scene, je laten verrassen
maar niet op elk appèl ingaan
 - door patiënt
 - door tegenoverdracht
 - afwijkende, vreemde gevoelens én gedragingen
 - minimale, weinig opvallende gevoelens én gedragingen

Patient én psychotherapeut deel uit scene

szenisches Verstehen

de 'methode'

Tegenoverdracht gebruiken

■ Waarnemen wat er gebeurt voor, tijdens en na sessie

- observatie t-o-gevoelens en t-o-gedragingen
verdragen, serieus nemen, onderzoeken en betekenis geven
- observatie scene
- observatie patiënt

■ Oscillatie participeren en observeren

Samenvatting

- Patiënt én psychotherapeut deel uit van scene
- Beiden gestuurd onbewuste motieven
- Overdracht én tegenoverdracht
- Overdracht en tegenoverdracht onbewust
- Tegenoverdracht kan bewust *worden*
 - registeren
 - serieus nemen
 - betekenis geven
- Begrijpen enscenering doorbreken stagnatie